

DOTĄD (237) *av*

do tąd (128), dotąd (109).

o jasne.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w.

Wskazuje kres, granicę (237) :

a. *Określa granicę czasu (216) :*

α. *Do tej pory, do chwili obecnej, do dnia dzisiejszego; adhuc Mącz, Cn, Vulg; hactenus Cn, Modrz; nunc Cn, Vulg; etiam nunc Cn (111) : BierEz N4; bo do tąd był gniewieⁿ pan bog rodzaiovi ludfkiému/ ale dżis iuz gwált wdziałál fkázaniu fwému OpecŻyw 9v; Iá do tąd chowálem ié/ od tąd ty boże oycze chowáy ié. OpecŻyw 102v, 110v; LibLeg 11/47v; KromRozm I Dv; KrowObr 237; GórnDworz Kk7; GrzegŚm Av; BudBib 2.Esdr 2/16; ModrzBaz 127; Wefel fię mátko kościele S. ktora ná dzieći fwe do tąd niezgodne/ iuz ziednoczone y fpokoyne pátrzyfz. SkarJedn 269, 250, 271, 316, 372; Oczko A3v, A4, 3, 9v, 29v; Przetofz Hifzpánfka/ y Włofká ziemiá/ od tego Luterfkiego kákolu/ do tąd czyfta ieft SkarŻyw 374; StryjKron kt; CzechEp *3; KochFr 53; KochSz C2; iá tego co fię do tąd mowiło/ ani tego/ co fię iefcze mowić będzie/ z tego mieyfcá nie wyniofz. GórnRozm E, A2, B, B2v, F4v, Mv; ActReg 39, 48, 103; GostGospSieb +4 [2 r.], +4v; GrabowSet D4v; bofmy iednák dotąd nie ták dálece bronią náfzú ftali/ iáko więcéy fczęfcíém y rádá wáfzéz kró: M. OrzJan 91, 23, 28, 97; OstrEpit A3v; Dotąd mowił o ftrzymawáofci małżonkow: á teraz tych vczy, którzy iefcze w małżeńftwo nie wfłąpili. WujNT 592 marg, 81, Rom 1/13; y v nas w Polfcze ná wzór tych fzkól Włofkich, infzé fzkoły budowano, y dotąd buduią JanNKar C2, A2v, B, B3v, C2 [2 r.]; A kauzy záczeté w fądziéch/ ták ziemfkich/ iáko y Grodzkich/ których iuz Dekrétá záfzly ftarym poftępkem/ iáki dotąd był chowan/ profequowáné bydź máią. SarnStat 1147, 1225; SiebRozmyśl F3; dopuścił zátym P. Bog/ iz Sáráceni ábo Turcy onę fławną kráinę podbili/ y dotąd trzymáią PowodPr 31, 2 [2 r.], 23, 27, 30, 31 (11); VotSzl A4v; GosłCast 36; Y ták od fwey młodości/ rządnie fie fprawuiąc/ Zyła do tąd ftátecznie/ nic nie vtracáiąc. PaxLiz E2v, B4; SapEpit ktv, A4v.*

Połączenia: »aż dotąd« (22): OpecŻyw 41v; Mącz 45c; BudBib Gen 32/4, Ex 7/16, Deut 12/9, Ios 17/14, Ruth 2/7; ModrzBaz 144v; CzechEp 215, 412; KochSz A4; OrzJan 65, 96; Wfityd mię było áż do tąd/ tego wam powiedzieć. WyprPl B2; WujNT Act 13/3, Rom 8/22, 1.Cor 4/13, 15/6, Ioann 2/9; gdżiem kolwiek czáfy me áż dotąd tráwił/ tákżem zá lálką Bogá mego niwczym nie zelżył fławy Narodu mego CzahTr A3; GosłCast 3; SzarzRyt D.

»dotąd jeszcze« (1): Plántyn/ którému równia dotąd iefcze niewidzē/ y podobno ták lácno wieki nie vyżrzá/ miał podporę od Królá Philipá Hifzpánfkiego JanNKar B.

»(i) jeszcze (i) dotąd, jeszcze (...) dotąd« (4): alemfię wielce mylił/ iako fię iefcze y do tąd niektorzy y zwiernych mylą. BudNT c3v; SkarJedn 260; KochFrJan 3; SarnStat 1197.

»od ... aż dotąd« (10): Leop 1.Esdr 5/16; ále wezwawfzy ich do komory/ závárlám ie tám/ á od thego czáfú áż do thąd/ iednom im chlebá á wody dawála. HistRzym 108, 37; BudBib Ez 4/14; LatHar 195; WujNT Matth 11/12, 24/21, Mar 13/19, Ioann 5/17, Philipp 1/5.

Szereg: »dotąd i na potomne czasy« (1): gdyż y ná thymże mieyfcu/ y z tąż wláfností/ iáko óni opifáli/ do tąd y ná potomné czáfy ie [wody] być baczym. Oczko 3.

β. *Tak długo, dopóty, do chwili bliżej określonej w kontekście; donec Cn, Vulg, JanStat; dum Cn, Modrz; usque huc Vulg, JanStat; tamdiu, tantisper Cn, JanStat; eatenus Cn (103) : KromRozm I P3; dayże ropie kilkád dni ciéc/ á przykládáy do tąd oliwę z ochem/ á z miodem zárowno zmiélzawłzy/ á ciepłó to przykládáy. SienLek 184; Ma theż miéc [koń] białe brzuchó/ tedy do tąd młody ieft. SienLek 186, 151v, 175v; StryjKron 662; LatHar 720 marg; Myślił puštołzyć ziemię/ do tąd który kogo/ Nie przemoże: á fobie nie podbiie írogo. KmitaSpit B2.*

Połączenie: »aż dotąd« (2): P. Iezus odpowiedáiąc rzekł: Niechayćie/ áż do tąd [Sinite usque huc Vulg Luc 22/51]. (marg) Dotąd to ieft/ poki ich godziná. (-) LatHar 720; SarnStat 1157.

Ze zdaniem czasowym (90):Połączenia:

»dotąd, aczby« (1): na miejsce pisarskie exnunc surrogata naznaczamy, urodzonego pana Jana Narzimskiego, który też we Szrensku na przyszlých roczech przysiągwszy miejsce pisarskie zasieć ma i odprawowaé dotąd, aczby pisarz był obran i przez Krola J. M. confirmowan. ZapMaz II G 61/160v.

»aż ... dotąd« (1): tąż máściá koniowi ránę ná ięzyku pomázuy áż lye zgoi/ do tąd mu nie wkłádáy wędzidlá. SienLek 169.

»dokąd ... dotąd« (4): Dokąd były kielichy drewniáne/ y ífkláne/ dotąd byli kxięża frebrni y złoci. KrowObr 106; Leop Lev 25/22; KuczbKat 390; SzarzRyt Cv.

»dotąd (...) dokąd« (13): MetrKor 34/265, 288 [2 r.], 288v, 37/1 [2 r.], 2 [2 r.]; Doktorowie nie każą fobie wierzyć/ chybá dothąd/ dokąd lie zgadzáiá s fłowem Bożym. KrowObr 14, 216v [2 r.]; CzechRozm 89; SarnStat 441.

»dotąd dokądkolwie« (1): a wthym ífya chcą wyernye y pylnye zachowacz podlug mego nawyęthłzge dołczyyv y Myfterftwa they nauky mey [...] dothand dokądem kolwye wthey slufbye vyego krolyewfkyey myłóczy MetrKor 37/4v.

»wtenczas albo dotąd ... kiedy« (1): Ale theż moim zdániem wten čás álbo dotąd Polká będye kwitnęlá/ kyedy wfłoby myéc może dobre kozaki GliczKsiąż K8.

»dotąd ... niż(li)« (2): Ia iefzcze poydę dáley gdzie Dotąd niżli Słonce zaydzie. MWilkHist K2; Dotąd iednák niż przydzie/ Y niż który z tych vczniów z świátá tego zéydzie/ Ciebie/ namilfza mátko/ zoftáwił bez siebie SiebRozmyśl K2.

»dotąd (...) póki(ej)« (14): Przeto człówiek dotąd trwa á nie zadchnie lie poki w płuczach wiatr lie zachowawa GlabGad C7v; GroicPorz b4, n2; Leop Iudith 12/4, 3.Mach 6/33; OrzQuin B3v, V3; KochPropKKoch 3; Dotąd tedy będye trwálá R. P. poki też w niey będy trwály cnoty/ y dobre á fwiętobliwe poftánowienia. Phil P2; WyprPl C3; KolakCath C4v; SarnStat 605; VotSzl E3v; CiekPotr A2v.

»dotąd (...) aż(-by, -e) (gdy)« (50): OpecŻyw 172v; Diar 30; Z których fłow náuká tháka nam vrafta/ że dotąd vczyć lie potrzebá áż będye znác wkiem náukę GliczKsiąż M8v, D5, N2v, O2 [4 r.], O2v [2 r.], O8v; Oddam wdzyęcne sluby fwe imyenyowi yego/ Po wfłytki dni żywota tu mego nędznego/ Do tąd áż gdy myę weźmye do kroleftwá fwego. LubPs O6, O2v, V3v, Y, cc4, dd2v; GroicPorz C4, 113v; BielKron 330; OrzQuin V3; HistRzym 31v; HistHel B2v; A ták wfzytkie rády y ípráwy/ máią być odłożone do tąd/ áż ono zápalenie krwie opłonie [Itaque differendae sunt

consultationes et actiones omnes tantisper, dum et sanguinis ebullitio deferueat] *ModrzBaz* 7v; *Oczko* 11, 17, 20v, 27 [2 r.], 27v [2 r.]; *MWilkHist* I; *StryjKron* 6; *Phil* M2; *KochCzJan* A3; y folgować niemalfz áni pracéy/ áni ftáraniu/ áni pilności żadnéy do tąd/ ázby poiednawízy Niemce/ mógl fie przywrócić żadny pokóy wízyftkiému krześciianíftwu *OrzJan* 133; áby gdy mátká vmrze/ fynowie nie mogli fie od oycá vpominác dóbr y dziedzictwá w téy części/ która po mátcie ná nie ípádnie/ dotąd/ ázby drugá żonę poiął [*donec ad secundas nuptias convolabit JanStat* 574]. *SarnStat* 588 [*idem* 631], 354, 631, 634, 913, 1115; *SiebRozmysł* B; *KlonKrGum* Av; *PowodPr* 14; Do tąd iey nie opuści/ áz zaléże w grobie. *PaxLiz* C2, D3; *SapEpit* [B2], B4v.

»dotąd ... pokąd« (4): Yákoby cyeslá okręt ábo ízkutę yáką vrobiwífy y vbudowawífy/ dotąd yey ítrzeże á o oney pyeczą á ftáránye ma/ pokąd yey ná brzeg morfki nye przyprowadzi. *GliczKsiqż* Q2v, N, N2, Q2v.

»(aż) dotąd, że« (2): Zátym iednemu z nich/ na imię Reiflowi/ przepił pełną/ á potym ieden ku drugiemu/ do tąd/ że fię popili ták bárzo/ że ieden drugiego niemógl znác. *WerGość* 231; *SarnStat* 1157.

»pokąd (...) dotąd« (1): á pokąd krzełciyáńfkye imyę bédzye kazano/ dotąd ony też bez włomku ítác będa. *KromRozm* I N8v.

** Bez wystarczającego kontekstu (2) : Hactenus Aż poty/ áz do tąd. *Mącz* 449b; *Calag* 92b.

b. Określa granicę w przestrzeni (20) :

α. Do tego miejsca, tu; ad id locorum, eatenus, hucusque, usque Cn (20) : *KrowObr* 42; O Pánie Boże cożem ia íeft/ á co íeft zá dom moy/ żeś ty mnie dotąd przywiodł [*quia fecisti me venire huc usque*]. *BibRadz* 1.Par 17/16; *GórnDworz* Z5v; A ták y mnie potrzebá/ do tąd przypędziłá/ Zem ízukáiąc Práktyká/ nigdziey niezblądziłá. *PaxLiz* C4.

Połączenia: »aż dotąd« (1): I rzekłem/ áz do tąd wylewác będziefz/á dáley niepoftápiłz [*Usque huc venies et non procedes amplius*]/ y tu będziefz roftrączać nádęthe wály twoie. *Leop Iob* 38/11.

»od (...) aż dotąd« (2): Zruffyl lud/ náuczáiąc po wífyftkim Zydowíftwie/ pocżawífy od Gálilei áz do tąd [*usque huc*]. *Leop Luc* 23/5 [*przekład tego sarnego tekstu*] *WujNT Luc* 23/5.

Określa miejsce w tekście (w wypowiedzeniach wskazujących na koniec cytatu) (11): Do tąd Hilárius. *WujNT* 286, *przedm* 11, s. 537, 821; Dotąd íłowá z lámentu Ieremiałzowego wybráne. *PowodPr* 10, 14, 41, 42, 58, 73, 81.

Ze zdaniem miejscowym [ze wskazaniem kierunku wstecz: tam] (2):

Połączenia: »dotąd skąd« (1): Sed redeamus ad illud ubi divertimus, wróćmy fie do tąd z kądésmý wíftąpili. *Mącz* 487d.

»skąd (...) dotąd« (1): Bog pokoíu zetrze ízátáná pod nogámi ich rychło/ á tych ktorych zwodził oświeci náuką prawdziwą/ áby íkąd wypádlí/ do tąd fię záś náwróćili wízyfcy *ReszList* 179.

*** Bez wystarczającego kontekstu (3) : Eo usque, Aż do tąd. *Mącz* 104b; *Calep* 23b, 340b.